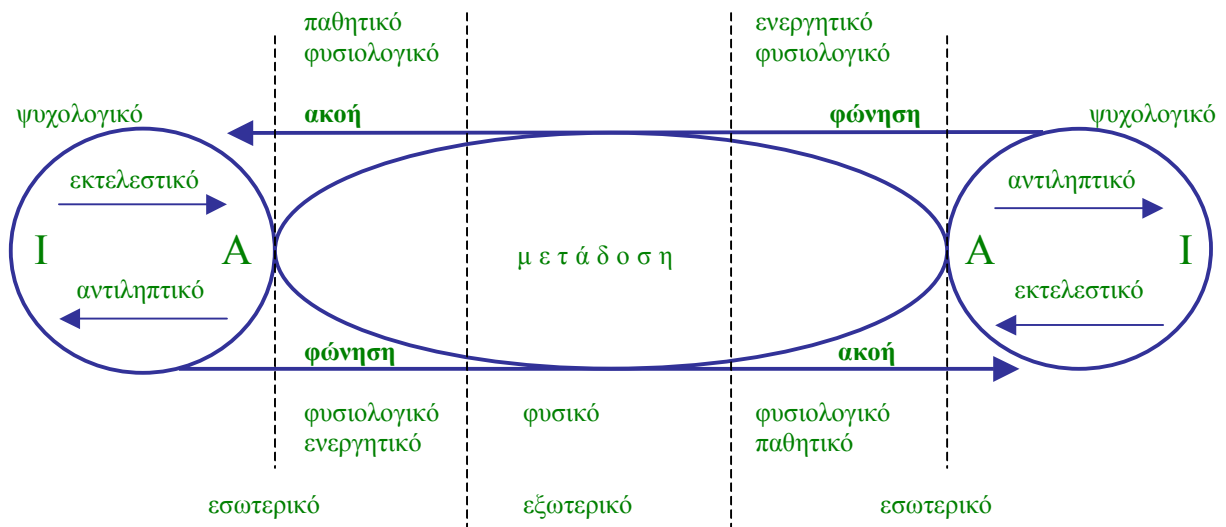
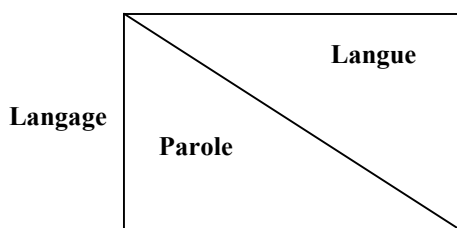

«Κύκλωμα της ομιλίας» (Μαθήματα, 40 κ.ε.)

«Λόγος-Γλώσσα-Ομιλία» (Μαθήματα, 37 κ.ε.)

- συμβατικό
- μη σχεδιασμένο (unintentional)
- παθητικό (αντιληπτικό)
- κοινωνικό
- βασίζεται στη λέξη («θησαυρός αποτυπωμάτων»)
- ουσιώδες
- ξεχωριστό, ομοιογενές, καλώς ορισμένο αντικείμενο, που το μελετά η κοινωνική ψυχολογία
- εντοπίσιμο (με έδρα τον εγκέφαλο), προσπελάσιμο («γλωσσολογία της γλώσσας»)

- μη συμβατικό
- σχεδιασμένο (intentional)
- ενεργητικό (εκτελεστικό)
- ατομικό
- βασίζεται στη φράση (≠ Chomsky)
- δευτερεύον, συμπτωματικό
- αντικείμενο (φώνηση/ακοή) που το μελετά, κατ' αρχήν, η φυχοφυσική
- προσπελάσιμο από πολλές πλευρές, προοπτικό («γλωσσολογίες της ομιλίας»)

«Ικανότητα-Εκτέλεση [//Πλήρωση/Επιτέλεση]»

«Η γλωσσολογική θεωρία ασχολείται κυρίως με έναν ιδανικό ομιλητή-ακροατή [ideal speaker-listener], σε μια εντελώς ομοιογενή γλωσσική κοινότητα [completely homogeneous speech community], ο οποίος γνωρίζει τέλεια τη γλώσσα του και ο οποίος, όταν εφαρμόζει τη γνώση του της γλώσσας κατά την πραγματική εκτέλεση [in applying his knowledge of language in actual performance], δεν επηρεάζεται από συνθήκες άσχετες προς τη γραμματική, όπως: περιορισμούς μνήμης, παρεμβολές, μεταστροφές της προσοχής και του ενδιαφέροντος, σφάλματα (τυχαία ή χαρακτηριστικά) ... Κάνουμε έτσι μια θεμελιώδη διάκριση ανάμεσα στην *ικανότητα* [competence] (τη γνώση της γλώσσας που έχει ο ομιλητής-ακροατής) και την *εκτέλεση* [performance] (την πραγματική χρήση της γλώσσας σε συγκεκριμένες περιστάσεις). Μόνο υπό το πρίσμα αυτής της αφαίρεσης [...] αποτελεί η εκτέλεση άμεση ανάκλαση της ικανότητας. Στην πραγματικότητα, προφανώς και δεν αντανακλά άμεσα η εκτέλεση την ικανότητα: οποιαδήποτε καταγραφή φυσικού λόγου δείχνει πολυάριθμα λανθασμένα ξεκινήματα, αποκλίσεις από τους κανόνες, ενδιάμεσες αλλαγές του αρχικού σχεδίου κ.ο.κ. Το πρόβλημα για τον γλωσσολόγο, καθώς και για το παιδί που μαθαίνει τη γλώσσα, είναι να προσδιορίσει από τα δεδομένα της εκτέλεσης τα υποκείμενα συστήματα κανόνων [underlying systems of rule] που έχουν κατακτηθεί από τον ομιλητή-ακροατή και τα οποία αυτός θέτει σε χρήση κατά την πραγματική εκτέλεση [...] Η γραμματική μιας γλώσσας αναλαμβάνει την καταγραφή της εγγενούς ικανότητας του ιδανικού ομιλητή-ακροατή. [A grammar of a language purports to be a description of the ideal speaker-hearer's intrinsic competence.]» (Noam Chomsky, *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1965, 3-4.)

1. Σχολιάστε: «Η γλώσσα είναι ένα όλο καθ' αυτό και μια αρχή ταξινόμησης» (Μαθήματα, 39).
2. Να συγκρίνετε: *γλώσσα-ομιλία* (Saussure), *ικανότητα-εκτέλεση* (Chomsky).

Γλωσσική ικανότητα

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΑΠΟ “ΜΗ ΙΔΑΝΙΚΟΥΣ” ΟΜΙΛΗΤΕΣ-ΑΚΡΟΑΤΕΣ

ενδείξεις από τη γλωσσική κατάκτηση

- ανεπάρκεια ερεθίσματος (poverty of stimulus)

εκφραστικά ολισθήματα (slips of the tongue)

- *γλώσσεγα την μπέρδα μου*
- *You have hissed all of my mystery lectures* (Spoonerisms)
- *Work is the curse of the drinking class* (Oscar Wilde)

«το ’γω στην άκρη της γλώσσας μου» (tip of the tongue)

ακουστικές παρερμηνείες (slips of the ear)

- *φλόμωγα, σκούνιες, νεαυτός* (παιδικά λάθη κατάτμησης)

ακουστικές αμφισημίες:

- *great ape - grey tape / θ’ ακρωθεί - θα κυρωθεί*

ενδείξεις από αφασικά συμπτώματα

Αφασίες: Διαταραχές της γλωσσικής λειτουργίας που οφείλονται σε εγκεφαλικές βλάβες και εκδηλώνονται ως αδυναμία κατανόησης ή παραγωγής του προφορικού ή/και του γραπτού λόγου.

- Αφασία Broca (κινητική αφασία με μη ρέοντα λόγο)
- Αφασία Wernicke (αισθητηριακή αφασία με ρέοντα λόγο)
- Καθολική (μεικτή) αφασία
- Κατονομαστική (αμνησιακή) αφασία
- Αφασία αγωγής
- Διαφλουική αφασία (κινητική, αισθητηριακή, μεικτή)

περιπτώσεις ανθρώπων αποκομμένων από το περιβάλλον

υπάρχει γλωσσική ικανότητα στα ζώα:

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ

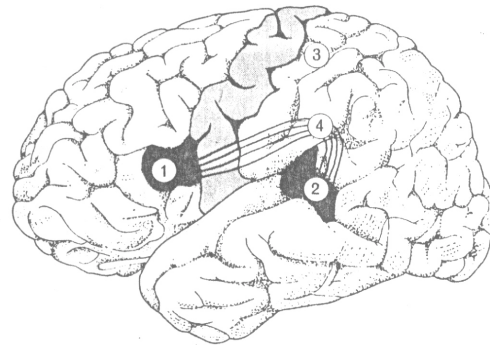
«... πάνω από τη λειτουργία των διαφόρων οργάνων υπάρχει μια άλλη, πιο γενική, ικανότητα που κατευθύνει τα σημεία: κι αυτή θα μπορούσε να είναι μόνο η γλωσσική.» (Saussure, *Μαθήματα*, 40)

τα δύο ημισφαίρια

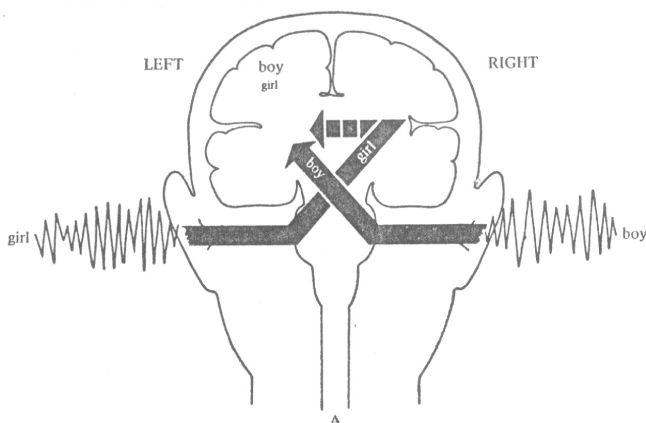
μεσολόβιο (corpus callosum: τυλώδες σώμα)

εγκεφαλική ειδικευση

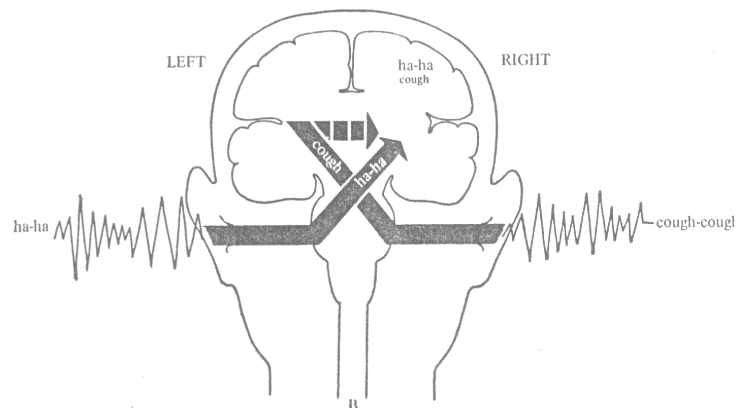
1. Περιοχή του Broca
2. Περιοχή του Wernicke
3. Κιναισθητικός φλοιός
4. Τοξοειδής δέσμη (arcuate fasciculus)

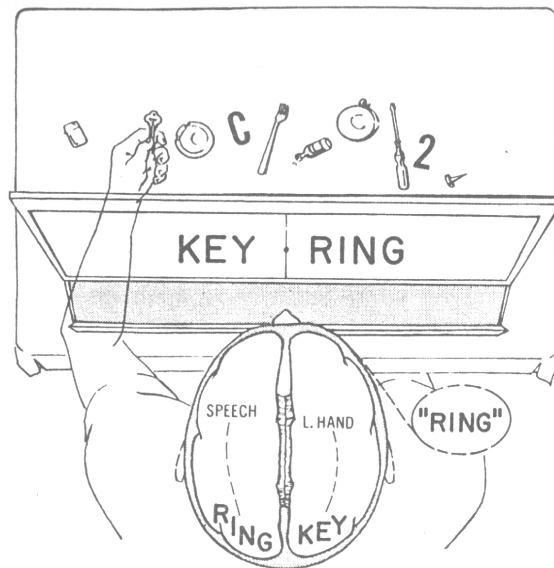
Διχωτική ακρόαση – Κυριαρχία του δεξιού αυτιού

A. Κυριαρχία δεξιού αυτιού στην ακρόαση γλωσσικών ήχων

B. Κυριαρχία αριστερού αυτιού στην ακρόαση μη γλωσσικών ήχων

Ο λοβοτομημένος ασθενής αναφέρει το οπτικό ερέθισμα (“RING”) που παρουσιάζεται στο αριστερό ημισφαίριο. Το αριστερό χέρι πιάνει, σωστά, τα αντικείμενα που προβάλλονται στο δεξί ημισφαίριο, αν και ο ασθενής αρνείται ότι έχει επίγνωση αυτού που κάνει. Όταν του ζητείται να ονομάσει το αντικείμενο που κρατάει στο αριστερό του χέρι, ο ασθενής ονομάζει το ερέθισμα που προβάλλεται στο αριστερό ημισφαίριο.

(Millner, B., ed., *Hemisphere Specialization and Interaction*, Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1975· Borden G. J. & K. S. Harris, *Speech Science Primer*, Baltimore: Williams & Wilkins, 1980· βλ. Yule, G., *The Study of Language*, Cambridge: CUP, 1996, κεφ. 15: “Language and the Brain”)

A. Προσδιορίστε το είδος του αφασικού συμπτώματος:

1. It's blowing, on the right, and er there's four letters in it, and I think it begins with a C –goes– when you start it then goes right up in the air – I would I would have to keep racking my brain how I would spell that word – that flies, that that doesn't fly, you pull it round, it goes up in the air and I can't I can't just tell you what it is but I know more or less there'd be four I would think there'd be four letters and it's a ... (Ο αφασικός προσπαθεί να προσδιορίσει τη λέξη *kite*.)
2. Tell me, what did you do before you retired? – Uh, ih, ih, puh, par, partender, no. – Carpenter? – Carpenter, tuh, tuh twenty year – Tell me about this picture. – Boy ... cook ... cookie ... took ... cookie.
3. – Tell me something about your problem. – Yes, I ugh can't hill all of my way. I can't talk all of the things I do, and part of the part I can go alright, but I can't tell from the other people. I usually most of my things. I know what can I talk and know what they are but I can't always come back even though I know they should be in, and I know should something eely I should know what I'm doing.
(Τα παραδείγματα είναι από το βιβλίο του G. Yule *The Study of Language*, ό.π.)

B. Τι προσπαθεί να κατανομάσει ο αφασικός;

4. I should know this because I have when when you go in the when you go in the army or when you go in the boat or this is flying over you if you go in a boat, this is flying over the the boat and it's a I again I would have to try and keep to spelling the letters in that and keep coming round there are, each different country each different country has different colours on that bit of it's not paper, bit of different, different countries have their own, have their own bit of this stuff wrapped on – it's not wrapped on, I have to use words like that that
(R. Lesser & L. Milroy, *Linguistics and Aphasia*, London: Longman, 1993, 67)